19e Jaar, No. 12. -- 'SHERTOGENBOSCH. -- Donderdag 28 Januarij 1847.

# DE NOORD-BRABANDER

## Staat- en Letterkundig Dagblad.

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

ABONNEMENTS-PRIJS
Voor de Stad . . f 12.
Franco per post . . f 14.

(Verschijnende driemalen in de week: Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN:
15 cents de regel.
behalve 35 cents zegel.

## DE ZAAK VAN DEN KAPELLAAN GEPKENS.

Wij ontleenen aan de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* het volgende verslag der behandeling van de zaak van den Kapellaan Gepkens voor den Hoogen Raad der Nederlanden.

*Zitting van maandag 25 januarij.*

Voorzitter Mr. Op den Hooff.

*Voorziening in Cassatie van C. Gepkens, Kapellaan te Groenlo, tegen het arrest van het Hof in Gelderland.*

Ten elf ure werd de zitting geopend. Eene overgroote menigte belangstellenden had zich bereids voor den ingang van het gebouw van den Hoogen Raad verzameld, de zaal werd dan ook in hare volle ruimte met toehoorders ingevuld.

Nadat door den raadsheer van der Velden in deze zaak verslag was uitgebragt van de feiten die uit het arrest resulteren en van de bewijsmiddelen, waarop het hof de schuldpligtigheid van den requirant heeft aangenomen, en na vervolgens de houdrekking van de ingediende memorie van cassatie te hebben aangewezen, door de opgave der vier middelen van cassatie, die allen nederkomen op schending der regelen voor het bewijs der misdrijven voorgeschreven, en die ook uit het hieronder volgende verslag der pleitrede van den verdediger des requirants meer in het breede vermeld zijn, is het woord gegeven aan den heer advokaat Blussé.

Pleiter vangt aan met te zeggen, dat de Raad en hij thans geroepen zijn, om werkzaam te zijn in eene zaak, die, zoowel om het schrikkelijke der misdaad die gepleegd zoude zijn en het afgrijsselijke verband, waarin zij met voorafgaande en vergezellende omstandigheden zoude staan, als om de betrekking van hem die als de dader te regt stond terechtgewezen werd, de aandacht van het gansche land, ja ook daar buiten, getrokken heeft.

Deze zaak, pleiter is er van overtuigd, heeft reeds zwaar op het hart gewogen van een ieder, wiens beroepsbezigheden moesten strekken om licht over haar te verspreiden en de waarheid op wettige wijze op te sporen. Ja, zelfs opgeroepenen hebben, zoowel uit loffelijke als laakbare beweegredenen, reeds voor en tegen gekozen, en zonder eenig onderzoek, met grootheid opgevangen, wat de reeds gedane keuze konde bevestigen, en met ligtvaardigheid verworpen, wat haar afbreuk konde doen.

Pleiter acht den Raad en hemzelven gelukkig, hebben den strijd te staan, die voor den hove van Gelderland met warmte werd gestreden, en dat de stem der roeping, alhier te vervullen, het indringen in de geloofwaardigheid of ongeloofwaardigheid van getuigen en beschuldigden, in de waarde of onwaarde, in de overeenstemming of tegenstrijdigheid hunner verklaringen, in het afvragen aan ons zelven van overtuiging van schuld of onschuld, niet alleen niet vordert, maar zelfs verbiedt. Niet alleen toch dat die moeijelijke vragen zonder persoonlijken omgang met getuigen en beschuldigden, om het zoo te noemen, of beter gezegd, zonder een blik in hunne ziel, naar aanleiding van hetgeen uitwendig van dien zielstoestand, in houding, gebaren en stem blijkt, uit de koude letter der wet die bij dezen Raad alleen in aanmerking komt, met geene mogelijkheid te beantwoorden zijn, — maar ook zoude die beantwoording, al ware het slechts in ons binnenste, het oog kunnen belemmeren in het stipte en onpartijdige onderzoek naar hetgeen de streng afgebakende werkkring van dezen Raad beveelt, dat hier uitsluitend en alleen, met afscheiding van al wat daar buiten ligt, onderzocht moet worden.

Het onderzoek hier gevorderd, betreft als het ware niet de zoo veel besproken zaak van den kapellaan Gepkens, maar het arrest van het hof in Gelderland in deze zaak geveld. In dat arrest ziet pleiter niets dan een gebouw, door hem aan de regelen der bouwkunst te toetsen en door den Raad tot op de grondslagen te slechten, zoo het slechts in eenig deel daarmede niet voldoet, opdat andere bouwmeesters een nieuw gebouw naar hunne meening daarop grondvesten.

Pleiter herinnert vervolgens aan het beginsel van art. 1 en 427, wetboek van strafvordering. De vraag geldt hier alleen of het hof van Gelderland, verklarende dat bij hetzelve de volledige overtuiging van schuld bestond, die overtuiging, naar het voorschrift der *wet*, door *wettige* bewijsmiddelen heeft verkregen. Pleiter vindt in 's hofs arrest eene doorloopende miskenning der theorie van het bewijs zoo als de wet die voorschrijft; eene miskenning meer bepaaldelijk van de theorie der aanwijzigingen, op welke het hof de drie hoofdzaken, die in het slot van het arrest worden aangenomen, aannam, zijnde;

1°. Dat er een aanslag op het leven van Maria Wiegerink is gepleegd.

2°. Dat de requirant daarvan de dader was;

3°. Dat daartoe voorbedachten rade bij hem bestond. Die miskenning zal, zoo pleiter vertrouwt, voldoende blijken uit het betoog, dat hij leveren zal, waarbij hij zich tot de twee eerste middelen van cassatie, bij de memorie aangevoerd, zal refereren, doch aanvangen zal met de ontwikkeling der beide laatste middelen. Tot dat einde zal pleiter;

I. Het geheele arrest, zoo als het daar ligt, ontleden, d. i. deszelfs opvolgende deelen kenschetsend nagaan;

II. De aandacht van den Raad bepalen bij de slot overwegingen, waarin de drie zoo even opgenoemde daadzaken zijn aangenomen, en vermeld wordt op welke gronden die aanname plaats heeft. Dit zal pleiter aanleiding geven, om wegens elk der drie daadzaken afzonderlijk aan te toonen, dat zij in strijd met de regelen van het bewijs werden aangenomen.

Pleiter vangt alsnu aan met de ontleding van het arrest. Het dictum wordt voorafgegaan door 25 overwegingen, welke in twee hoofdafdeelingen kunnen gesplist worden. De 21 eerste overwegingen zijn slechts voorbereidend of preparatoir, terwijl in de 4 slot-overwegingen de drie straks opgenoemde daadzaken, met de mededeeling der gronden worden aangenomen.

Pleiter gaat alsnu kortelijk den inhoud dier 21 preparatoire overwegingen na, omdat hij later naar sommigen zal moeten terug wijzen, en geeft op den voet van het arrest beknopt op, wat in elk dier consideratien wordt overwogen:

A. In de 22e overweging neemt het hof aan, dat er aanslag op het leven van Maria Wiegerink heeft plaats gehad. Het regtskundig bewijs voor dat alles zegt het hof gevonden te hebben naar aanleiding van de in de vorige overwegingen vermelde daadzaken en omstandigheden.

B. In de 23e en 24e overweging neemt het hof de schuld des requirants aan op grond der verklaring van M. Wolgastaafd door de bepaaldelijk daar opgenoemde daadzaken; terwijl

C. In de 25e overweging wordt aangenomen, dat het misdrijf met voorbedachten rade is gepleegd, op grond van 2 almaar bepaaldelijk opgegeven daadzaken.

II. Deze drieledige aanname zal pleiter thans in het *tweede deel* zijner rede nader onderzoeken, na vooraf de algemeene opmerking te hebben gemaakt, dat elk derzelve gegrond is op aanwijzingen, dat is op het onderling verband van andere daadzaken. Art. 448 strafv. leert hoe dergelijk verband bewezen mag worden, terwijl elk arrest dat daadzaken opneemt, die niet blijkens het arrest zelf op eene der 4 wijzen bij art. 443 voorgeschreven bewezen zijn, wegens schending van dat artikel in verband met art. 241, door den H. R. moet worden vernietigd. Pleiter zal derhalve nagaan in hoe verre het arrest aan die wettelijke voorschriften voldoet.

A. De eerste daadzaak is het plegen van den aanslag. Als niet bewezen volgens het voorschrift van art. 443 geeft pleiter op, de in 5de en 8ste overweging voorkomende daadzaken; 1°. dat de wonden door een mesje en priemvormig instrument waren veroorzaakt, en alleen door toevallige omstandigheden den dood niet ten gevolge hadden; 2°. het onwaarachtige van des requirants-opgave zijner tegenwoordigheid in de Epsweide.

De eerste daadzaak berust op de verklaring van deskundigen; daarin kon het hof geen bewijs voor die daadzaak vinden, dit verbiedt art. 434 (zie de Bosch Kemper, deel III, bl. 585), de omschrijving met welk werktuig de wonden waren toegebragt, was geen getuigenis, het was eene meening, bij redenering opgemaakt, juist hetgeen art. 434, al. 2 wraakt; eventens is dit het geval, met de aanname, welke gevolgen die wonden zouden gehad hebben, zoo zij anders waren dan thans, zoodat het hof die tweeledige daadzaak aannemende, op

grond van twee beëedigde verklaringen in openlijken strijd handelde met art. 434.

Het onwaarachtige van des requirants ontlossing zijner tegenwoordigheid in de Epsweide, wordt in het arrest bewezen verklaard door alle de daadzaken, omstandigheden en gebeurtenissen, door het hof bij de 22de overweging aangenomen; bijgevolg door aanwijzingen, een bewijsmiddel door art. 443 uitgesloten. Daar toch worden alleen genoemd: 1°. getuigen, 2°. schriftelijke bescheiden, 3°. persoonlijk onderzoek des regters, 4°. eigen erkentenis. Maar aanwijzingen door *aanwijzingen* bewezen; aanwijzingen in de tweede magt, kent de wet niet. (Zie *de Bosch Kemper* deel III pagt 583.)

Pleiter komt dan ook, na de breedvoerige ontwikkeling van al het boorenstaande, tot de volgende slotsom: hetgeen het hof in die 22ste overweging van het arrest aanneemt, steunde op conclusie bewijs, want het hof vond dat bewijs in het verband van daadzaken en omstandigheden, welke in de voorafgaande overwegingen vermeld waren, en daaronder bevinden er zich twee, die volgens art. 443 van het wetboek van strafvordering daaronder niet mogen worden opgenomen.

*(Vervolg en slot in het volgend nummer.)*

Het openbaar ministerie, waargenomen door den prokureur-generaal van Maanen, zal den 10den februarij aanstaande conclussie nemen.

## ITALIE.

ROME 14 januarij. Eene gebeurtenis, waarvan de geschiedenis, sedert 300 jaren de wederga niet vermeldt, heeft in de hoofdstad der christenwereld plaats gehad en al de harten op nieuw doordrongen van een gevoel van diepen eerbied en bewondering voor den Vorst, welken de Voorzienigheid ons geschonken heeft.

Gisteren, den 13, bij gelegenheid van het Octaaf van Drie Koningen (*Ettavario della Epiphania*) werd er, volgens het gebruik in alle kerken eene predikatie gehouden.

De godsdienstoefening was aangevangen in de kerk van St. Andrea della Valle. Pater Ventura, de prediker, had reeds een gedeelte zijner lezerede voorgedragen, toen men den Paus aanmeldde. Deze onverwachte komst van den H. Vader bragt natuurlijk eene algemeene uitdrukking van drengde bij alle gelovigen te weeg. Het gebruik wil dat wanneer de Paus onder de predikatie in eene kerk komt, de prediker het bevel van den H. Vader gaat ontvangen, om voortegaan. Pius IX zendt aan P. Ventura tot welk gedeelte van zijne lezerede hij gekomen was? — Tot het tweede antwoordde deze. — Welnu, pater, hernam de Paus ik zal uwe taak voleindigen; sta mij uw kanselgewaad af. De Paus bekleedde zich en mede, en beklom den kansel, tot groote verbazing der menigte, welke in die ruime kerk vergaderd was.

Doch hoe groot was de algemeene aandoening en verteedering, toen die heldere stem door de gewelven der kerk weergalmde en Pius IX met waardigheid en mannelijke welsprekendheid al de punten van godsdienst, zedeleer en openbare orde alles, in een woord, wat een vader zijnen kinderen verschuldigd is, aanroerde! Tranen ontvloeiden uit aller oogen; doch de aandoening steeg top toen, op het einde der leerrede, de zich naar het Allerheiligste keerde, zijn gebed deed en de zegeningen des hemels over zijne geliefkoosden afsmeekte.

— Het schijnt dat men zich sedert eenigen tijd, zoowel hier als te Rome druk bezig houdt met de godsdienstige aangelegenheden van Spanje. Men zegt zelfs dat het den heer Castillo Ayensa gelukt is, onderscheidene bisschoppen van het Schiereiland te doen erkennen. Men verzekert dat Mgr. Brunelli, secretaris der Propaganda, in diligence weg is naar Madrid, ten einde voorzien

(A. Z.)

— Mgr. Lambruschini onderhandelt wijdlopig met den graaf Bludoff over de godsdienstige aangelegenheden in Rusland. Er is echter nog niets met zekerheid over dit onderwerp bekend. De daaromtrent in omloop zijnde geruchten zijn te gewaagd, om er iets van te mogen mededeelen. (*Id.*)

Het dagblad van Venetie meldt de bekeering tot de catholijke godsdienst van den graaf Octavius de la Lippé, afkomstig uit een duitsch vorstelijk geslacht. Hij heeft den 31 december jl., afzwering van het protestantismus gedaan in de kerk der Benedictijnen van Braun, in Bohemie, in handen van eenen kerkvoogd: Dr. Rotter. De graaf, met een buitengewoon verstand begaafd, koesterde reeds sedert lang dit voornemen van terugkeer tot de ware godsdienst, welke door zijne vrouw, geboren gravin von Mangersen, beleden wordt en waarin hij al zijne kinderen had doen opvoeden.

## TURKIJE.

KONSTANTINOPEL 7 januarij. Eene zeer verontrustende tijding, welke de opperste raad van gezondheid, waarom weten wij niet, met alle pogingen getracht heeft te smoren, is uit Tabritz aangekomen en onder het publiek verspreid. Het is niet minder dan de pest, welke, na de cholera te Tabritz, Agadick en Bayriet zou uitgebroken zijn. Al de brieven spreken er van en evenwel heeft de geneeskundige commissie, die altijd, en om reden, schijnt te vreezen, dat het publiek zich te veel met hare zaken bemoeije, zich tot de Porte gewend om de regeringsbladen te verbieden, deze tijding openbaar te maken, ofschoon zij maar al te ongelukkig bevestigd wordt, alsof de europeesche drukpers zulke bronnen van narigten noodig had, om kennis te maken met gewigtige gebeurtenissen. Wij moeten hier echter nog bijvoegen, dat de geneesheeren het nog niet eens zijn; eenige zeggen dat de in die drie steden heerschende ziekte slechts een eenvoudige *typhus*, anderen dat zij wel degelijk de pest is.

## DUITSCHLAND.

Van de grenzen van Gallicie schrijft men van den 14 januarij aan de *Augsb. Zeit.*:

«Dezer dagen heeft het gerucht geloopen, dat in Krakau eene nieuwe zamenzwering ontdekt is. Binnen weinige dagen zullen wij weten in hoe verre deze tijding met de waarheid overeenstemt.

— Men zegt dat den 29 januarij bestemd is om de inlijving van Krakau bij de oostenrijksche tollinie tot stand te brengen.

— De *Dusseld. Zeit.* meldt, volgens eenen brief uit Berlijn, dat de minister van oorlog van Pruissen stellige narigten gevraagd heeft, om te weten of er in het pruissisch leger een genoegzaam getal officieren te vinden zou zijn om drie legerkorpsen in beweging te stellen; en hoeveel er noodig zouden wezen om het gansch pruissisch leger op den voet van oorlog te brengen. Men noemt als bewijs hiervan de beweging van troepen, welke naar men zegt, in Rusland plaats heeft.

MUNSTER, 19 januarij. De oberpraesident van Westfalie, en de generaal von Pfuel, die het bevel in de provincie voert, hebben besloten, de gelden welke in jaarlijks tot het geven van *soirées* bestemd zijn aan de armen te schenken.

## ENGELAND

LONDEN, 23 januarij. Heden is op nieuw een kabinetsraad gehouden op Foreign-office, waarbij de ministers tegenwoordig waren.

— De Ierlsche leden van beide Lager- en Lagerhuis hebben een lokaal op Westminster-Place gehuurd om aldaar gedurende de zitting van het Parlement te vergaderen en te houden en in overleg te treden.

— Volgens alle waarschijnlijkheid zullen de wetten op den invoer van granen en op de scheepvaart heden avond, voor het meerendeel in het Hoogerhuis gelezen worden en aanstaanden maandag bepaaldelijk aangenomen worden; zoodat zij reeds dingsdag de koninklijke bekrachtiging zullen ontvangen.

— Men leest in den *Morning Post*: Wij hebben hooren zeggen dat eenige invloedhebbende mannen in de city, buitengewoon rijk maal het graan opkoopen, dat zij enden kunnen om de prijzen te doen stijgen, en terzelfder tijde het woord *honger* uitbazuinen en aanzienlijke inschrijvingen voor Ierland trachten te bekomen.

— Het Hoogerhuis heeft gisteren slechts eene korte zitting gehouden. De markies van Lansdowne heeft de diplomatieke bescheiden, betrekkelijk de spaansche huwelijken op het bureau nedergelegd. De kamer is tot heden verdaagd, om mededeeling te ontvangen van de wetten op de granen en de scheepvaart.

— Het Lagerhuis met het gouvernement willende wedijveren om ten spoedigste de maatregelen in werking te brengen, welke door den tegenwoordigen toestand onvermijdelijk geworden zijn, heeft achtervolgens bij de tweede en derde lezing aangenomen de wet, betrekkelijk de opheffing tot den 1 september e. k. der regten, welke nog op den invoer van granen drukken, en die strekkende om tot datzelfde tijdstip de scheepvaartregten op te heffen.

De heer Mittchel had voor dit laatste wetsontwerp een amendement voorgesteld, welks doel was al de schepen, welke bewijzen konden de haven, waar zij geladen hadden, vóór den 1 augustus ll. verlaten te hebben, in die vrijstelling te doen deelen. Na eene korte beraadslaging werd dit amendement, door John Russell en den kanselier van 's chequer, bestreden, met 188 stemmen tegen 50 verworpen. De twee wetten zijn vervolgens zonder stemming aangenomen.

Daarna heeft de kanselier van den echequer onderscheidene voorstellen gedaan, tot toelating van het gebruik van suiker in de brouwerijen en stokerijen, in plaats van graan en tegen betaling derzelfde regten als waarmede de granen voor het fabrijkaat in die inrigtingen bezwaard zijn; en tot eene vermindering van 1 sh. tot 6 den. op het differentieel regt, waarmede de invoer van rhum in Engeland bezwaard is. Deze vermindering zal geëvenredigd zijn voor Schotland en Ierland.

In de verdediging dezer voorstellen heeft de kanselier verklaard dat hij de melis niet kon toelaten in de brouwerijen en stokerijen uithoofde der moeijelijkheid, om den smokkelhandel ten nadeele der schatkist tegen te gaan, en aangezien de financieele toestand des lands niet toeliet zich te wagen aan het verlies, hetwelk die maatregel berokkenen zou. Hij heeft geëindigd met de verklaring dat de voorgestelde maatregelen voortdurend zouden zijn.

Het hoofd der oppositie, lord George Bentinck, heeft zonder het ontwerp in den grond aan te vallen, het verlangen geuit, dat het gouvernement er van af zoude zien om die maatregelen als voortdurend voor te stellen, doch dezelve voor een jaar tijds zou bepalen. Lord John Russell heeft verklaard dat hij in die beperking niet kon toestemmen wijl dezelve slechts onzekerheid en ongerustheid onder de kooplieden zou verspreiden. Na eene korte beraadslaging zijn de voorstellen zonder oppositie aangenomen. Op voorstel van lord John Russell zal daarover aanstaanden maandag rapport uitgebragt worden.

De kamer heeft eene speciale commissie benoemd om een verslag uit te brengen over de uitwerking der wet betrekkelijk het vervoer der armen en het onderstands domicilie. Lord John Russell heeft aangekondigd dat hij verlang een wetsontwerp, houdende wijzigingen der tegenwoordige armenwet, zou voorstellen.

## FRANKRIJK.

PARIJS 24 januarij. Gister avond ten echt ure, heeft de koning, door zijn gezin omringd, de

groote deputatie der Pairskamer, met haren voorzitter aan het hoofd, ontvangen. Een honderdtal Pairs hadden zich bij de deputatie gevoegd.

De hertog van Pasquier heeft voorlezing gedaan van het adres, waarop de koning geantwoord heeft:

« Ik ben zeer getroffen over de gevoelens welke de kamer der Pairs jegens mij en mijne zonen uitdrukt. Ik bedank haar vooral voor de medewerking, welke zij volhardend aan mijn gouvernement verleend heeft, en voor de ondersteuning, welke zij aan hetzelve schenkt, om Frankrijk in het genot te houden der voordeelen welke het bezit en waarvan de handhaving der orde de eerste voorwaarde is

« Het lijden, hetwelk op een gedeelte onzer bevolking drukt, treft mij gevoelig. Gij zult voortgaan, met mij pogingen te ondersteunen om er de oorzaken van te verlichten en den duur te verkorten en het is mij aangenaam u mijn vertrouwen uit te drukken dat, ondanks die treurige beproevingen, de bloei van Frankrijk, het doel onzer aller wenschen, steeds zijn vooruitgang zal ondervinden, waarover het mij verblijdend is, mijzelven, met u, gelijk te mogen wenschen."

— Te Périgueux is overleden zekere heer Feytaud, die, na vikaris generaal van den constitutioneelen bisschop, en medepligtige aan de heiligschennissen van dien ingedrongen kerkvoogd geweest te zijn, ten laatste in het huwelijk getreden was en zich aan de regtgeleerde loopbaan gewijd had. Alle pogingen van den bisschop van Périgueux, Mgr. George, om den ongelukkige tot andere gevoelens te brengen, waren vruchteloos geweest. De bisschop had hem zelfs onder het oog gebragt, dat indien hij zóó sterf, hij verpligt zou zijn, hem de laatste kerkelijke eer te weigeren. De heer Feytaud had hierop geantwoord: « *Gij zoudt regt hebben en niet anders kunnen doen; overigens wil ik niet door de kerk begraven worden.* »

De heer Feytaud overleed en de bisschop gaf aan den prefekt en den maire van Périgueux kennis, dat hij aan den overledene de kerkelijke plegtigheden weigeren moest en zou. Na eenige vruchtelooze onderhandeling, werd besloten dat het lijk des noods met geweld in de kerk zou gebragt worden. Des zondags na de mis van twaalf ure, zond de bisschop eenen priester, om de deuren der kerk te sluiten; doch dezelve waren reeds door de openbare magt bezet, welke den priester in de volvoering van zijnen last verhinderden. Toen liet de bisschop alle sieraden uit de kerk nemen; de altaren werden ontbloot, het Allerheiligste uit de kerk genomen en de tabernakels opengesteld, tot teeken van rouw. Ten een ure kwam de lijkstoet de kerk binnen met de maire en twee adjuncten aan het hoofd en de lijkbaar werd tot voor het hoogaltaar gebragt. De gansche policie was op de been. Een gewezen *serpent*-blazer der parochie zong den *Miserere* en verrigtte in de kerk de lijkdienst door het zingen van het officie der overledenen.

Terwijl dit alles gebeurde was een aantal geloovigen in eenen hoek, voor een klein altaar verzameld. Een der priesters der gemeente was daar ook en smeekte met tranen in de oogen, dat die menigte zich, uit eerbied voor de heilige plaats, bedwingen zou. Des namiddags schreef de maire aan den minister van binnenlandsche zaken dat *de rust niet verstoord* was geworden!?

## BELGIE.

BRUSSEL, 25 januarij. De heer Dindal is heden door het kiezerskollegie van Brussel benoemd tot lid van den Senaat, ter vervanging van den heer Engler, overleden.

## NEDERLAND.

's HERTOGENBOSCH, 27 Januarij.

— Dezer dagen is een *Programma* verspreid van een nieuw *Algemeen Dag- en Handelsblad* hetwelk in een groot formaat, in de hoofdstad van ons rijk zal uitgegeven worden, doch hetwelk nog niet gedoopt is. Hetzelve is ontworpen door den bekenden heer Lauw Vliet, daartoe *aangezocht*. Het *programma* behelst eene lange aanbeveling van de hoofdzakelijkheid van de oprigting van een nieuw blad, en naar luid van hetzelve, zal door dit blad eene nieuwe, onbekende vlugt aan de drukpers in Nederland gegeven worden. Volgens den heer van Vliet staat de journalistiek in ons land nog zeer ver beneden nul en wordt zij dan ook niet weinig door ZEd. in minachting gebragt. Het eenige goeds dat hij er van zegt, is dat men er soms een *dragelijk* (zuiniger lof kan toch wel niet uitgedacht worden) hoofdartikel in aantreft. Wij voor ons willen gaarne den heer van Vliet zijne *escapade* tegen de nederlandsche journalistiek, voor zoover wij daarin betrokken zijn, vergeven; te meer daar het genoegzaam bekend is, dat die heer gewoonlijk alle zaken vrij hoog aanslaat, en die vergiffenis schenken wij hem uithoofde der edele beginselen, welke in zijn programma worden blootgelegd. Wij zeggen meer: voor de bevordering dier beginselen hopen en wenschen wij, dat de oprigting van dit blad door mag gaan en zoo lang het de voorgezette beginselen met warmte, opregtheid en ijver zal handhaven, kan het op onze ondersteuning en medewerking rekenen.

— Tot Burgemeester der stad Eindhoven is benoemd de Ed. Achtb. heer M. van Bon, tot dus verre wethouder dier stad en tot wethouder, ter vervanging van den heer van Bon, den heer J. F. van der Heijde, notaris aldaar. Deze benoemingen hebben aldaar veel genoegen gedaan en talrijke serenades hebben aan de benoemden het bewijs der deelneming hunner stadgenooten gebragt.

— *Asmodée* meldt dat zijn redacteur, die tevens redacteur van *de Burger* is, II. vrijdag voor den regter van instructie verschenen is, en door een vierde proces bedreigd wordt, wegens twee ingezondene stukken, in de nummers 24 en 28 voorkomende, geteekend *F. W. G. Linck*. Weder eene nieuwe drukpersvervolging, bij de vorige te voegen.

ZIERIKZEE 15 jan. Gisteren avond, omstreeks 6 ure, arriveerde alhier den Hoog Wel Geb. Heer Marquis de Thonars. Eenige jongelingen, welke van het nsvermaak huiswaarts keerden, volgden, onder het geroep, van: « *Leve de Marquis!* » Z. H. W. G. tot aan de poort, doch op verzoek van den Marquis, werd dit geroep gestaakt, toen zij de poort waren binnengetreden. In de stad komende werd Z. H. W. G. bij den officier van justitie gebragt, welke de menschlievendheid bezat, om zijne folteringen te doen eindigen, door hem, in plaats van in den kerker te werpen, zijn intrek bij den *Uitgever dezes* liet nemen, alwaar hij dadelijk onder geneeskundige behandeling is gesteld, om zoo mogelijk zijne wankelende gezondheid te doen herstellen. (*Z. N.*)

# Boekbeschouwing.

## Verzint eer gij begint!

*Een hartelijk woord aan mijne Landgenooten, over de, in ons Vaderland heerschende ziekte, genaamd Landverhuizing.*

Te 's Hertogenbosch bij J. F. Arkesteyn. Prijs 15 Cents.

De schrijver dezer brochure schijnt vooral het oog gehad te hebben op diegenen, die tot de min of meer gegoede standen der maatschappij behoorende, tot de *landverhuizing* besloten hebben. S. noemt de *landverhuizing* eene *ziekte* en een *zonderling verschijnsel* en steunt dit zijn gevoelen op den ingeboren trek van het nationaal karakter, hetwelk, meer dan elk ander, aan den geboortegrond gehecht is.

« De Nederlander, zegt hij, is uit zijnen aard aan deszelfs geboortegrond gehecht. Het plekje, waar onze wieg stond, is ons altijd dierbaar en niemand is er, of hij gevoele in zich het verlangen, dat aldaar ook eenmaal zijn graf moge zijn. Deze karaktertrek is aan onzen landaard als ingeschapen, en wij Nederlanders gaan daar zóó trotsch op, dat wij de Dichters, die deze schoone hoedanigheid in ons bezongen hebben, daarvoor dank wijten en onze hulde bewijzen »

Waarna hij nog eenige andere gronden aanvoert, waaruit de gehechtheid van den Nederlander aan den geboortegrond blijkbaar is.

Daarna gaat de S. over tot eene morele beschouwing der *landverhuizing*, waaraan wij volgaarne onze toestemming geven, doch niet kunnen nalaten op te merken, dat die beschouwing hoe waardig ook in aandachtige overweging genomen te worden, weinig invloed zal uitoefenen op het gemoed dergenen, die om *materieele* redenen tot landverhuizing overgaan. Trouwens het voorbijzien van al wat zedelijk is en het alleen handelen naar het *zinnelijke*, het *stoffelijke*, is een der meest in het oogloopende kenteekenen van onzen tijd.

De S. schijnt dit ook eenigzins bevroed te hebben, trouwens, uit de veronderstelling uitgaande dat zijne zedelijke beschouwingen weinig vrucht zullen dragen, tracht hij ook de *materieele* nadeelen van het landverhuizen bloot te leggen, en wij kunnen niet nalaten, eenige derzelve over te schrijven:

«Tot nog toe heb ik slechts de beweegredenen ontvouwd, welke u, naar mijn inzien, van de *landverhuizing* moeten terughouden. Doch misschien zijn die beweegredenen bij u niet geldig genoeg, welligt zijn zij niet in staat, u van uw besluit terug te doen komen. Daarom wil ik u nog wijzen op de gevolgen, welke uw besluit na zich kan slepen en, ik durf het u verzekeren, de meesten van u zullen ondergaan.

«Wat gaat gij naar *Noord-* of *Zuid-Amerika* doen? Voorzeker niet van uwe renten leven. « Neen zegt gij, dit is ons verlangen niet; wij willen gaarne werken, even als wij hier doen moeten, maar wenschen de vruchten van onzen arbeid te genieten, hetgeen wij hier niet kunnen " Hierover nader, het is mij thans genoeg te weten dat gij er heen gaat, met het doel om te werken.

«De ontginning van landen zal uw grootste toelegt zijn. Gij kunt er goedkoop gronden aankoopen. Dit weet ik, althans laat ik het mij verzekeren. Maar weet gij wel, waar die gronden gelegen zijn? Diep, zeer diep landwaarts in, vier, vijf, ja zeshonderd uren ver. Die gronden zijn nog woest, met bosschen overdekt, welke eerst uitgeroeid moeten worden. Dit kunt gij echter niet alleen, daarvoor moet gij werklieden, arbeiders, knechten hebben, en ik houd mij overtuigd, dat gij te verstandig zijt, om niet te weten dat gij daartoe werklieden, arbeiders en knechten uit het land alwaar gij u vestigt, noodig zult hebben. Die menschen moet gij betalen, duur betalen, veel duurder dan gij u hier verbeelden kunt. Die werklieden zult gij moeten bewaken, want zij zullen u als vreemdelingen behandelen, u bestelen en bedriegen, waar zij kunnen; of zoudt gij denken, dat het Amerikaansche volk uit niets anders bestaat, dan uit brave, deugdzame menschen? O! hoe zult gij u dan door de wezenlijkheid bedrogen vinden! Doch dit is nog niet het minste bezwaar. Die menschen, eenmaal in uwe dienst opgenomen zijnde, zullen zich welligt bij u indringen, onder u vestigen; en uwe *Kolonie van Nederlanders*, waarvan u thans een zoo schoon ideaal wordt voorgespiegeld, zal zich al spoedig vermengd zien met menschen, die dan toch wel niet tot de keur der maatschappij behooren. Door veel geld van u, voor hunnen arbeid, getrokken te hebben, zullen zij zich een deel van uw vermogen toegeëigend hebben, en de republikeinsche zeden van *Amerika* zullen u verpligten, hen als uwe gelijken te beschouwen en te behandelen. Gelukkig als zij u door den tijd niet onder hunne heerschappij brengen, waartoe hunne hoedanigheid van inboorlingen, hunne kennis van het land tegenover uwe hoedanigheid van vreemdelingen en uwe onkunde, hun allerlei aan-

leiding en honderd middelen aan de hand doen. Gelukkig indien gij niet spoedig verpligt zult zijn, tegen hen de wapens op te vatten, om hen van uw nieuw verkregen eigendom met geweld te verjagen! Ziedaar de hoog opgevijzelde *kolonie van Nederlanders* mag maar onder dit eenig oogpunt beschouwd.

«Maar ik ga verder. Zegt mij, waarvan zult gij leven, zoo lang de ontginning de gronden duurt; zoo lang deze u geene vruchten zullen opleveren? Uw vermogen, dat reeds merkelijk weg zal smelten door de kosten dier ontginning, zal geheel of grootendeels verdwijnen, om in uwe eerste levensbehoeften te voorzien. En gelooft mij, deze zijn daar duur, peperduur. Wat zal daarvan het gevolg zijn? Bij het einde der ontginning zult gij welligt rijk zijn aan vruchtbaar land, maar arm aan geld. Dan zal uwe eerste zorg moeten wezen, om die landen, de voortbreugsels van uwe zorgen en uw zweegen, te belasten, om het noodige te verkrijgen, ten einde dezelve te exploiteren, en reeds daardoor gaat veel van die hooggeroemde vrijheid, welke u van daar toelacht en u zoo verleidelijk uitlokt, verloren, wijl gij u onder het financieel oogpunt (een gewigtig oogpunt voorwaar, vooral in *Amerika!*) van uwe nieuwe gastheeren afhankelijk zult moeten maken.

«Eindelijk hebt gij nu, door veel zweegen en groote opofferingen, de aangekochte landen ontgind, bebouwd, en een rijke oogst beloont het zweet en den arbeid. Niet alleen hebt gij ruim genoeg, om in uw onderhoud en uwe levensbehoeften te voorzien, maar de rijke overprodukten stellen u in staat, op de gedane uitgaven eene ruime winst te behalen en uwen arbeid met woeker beloond te zien. Doch het bezit der produkten is nog niet genoeg, om ook in het bezit van derzelver waarde te komen; daartoe moeten zij aan den man gebragt worden; daartoe behooren *débouchés* of uitvoeren. Zegt mij: waar zijn uwe vaarten en kanalen? waar uwe stoombooten? waar uwe ijzerbanen? waar uwe locomotieven en wagons? of denkt gij, dat gij aldaar in de fabelachtige tijden zult terugkeeren en eene weldadige *Genius* u met eenen tooverslag dit alles bezorgen zal? Gij zult toch wel moeten bekennen dat gij dit alles noodig hebt: trouwens, waar handel is, is ook concurrentie, en ik verzeker u dat in *Amerika* de concurrentie *groot, zeer groot* is.

«En wanneer gij dat alles zult geleden hebben, dan zult gij, na uw vermogen verspild, uwe middelen uitgeput te hebben, door het verschrikkelijk *heimwee* aangetast worden. Gij zult uwe noodlottige dwaling inzien en erkennen en vurig wenschen, naar uw Vaderland terug te keeren; om, zoo mogelijk, uw zoo roekeloos en niet zulke slechte uitkomsten gewaagd vermogen te herwinnen. Maar, helaas te laat! voor velen, voor de meesten uwer te laat! die niet door niet door schaamte en door eene regtvaardige vrees van ten spot zijner voormalige landgenooten te staan, teruggehouden wordt, bevindt zich in de onmogelijkheid, aan zijnen wensch voldoening te geven, omdat hij de zoo zware kosten van den overtogt niet meer kan bijbrengen. En rekent toch in dat geval niet op uwe broeders: deze hebben er belang bij, om u te houden, en zij zullen u dus niet in de gelegenheid stellen, naar uw Vaderland terug te keeren, om aldaar de tijding over te brengen van den rampzaligen toestand, waarin de *Kolonie* verkeert.»

Eindelijk gaat de S. de beweegredenen na welke de landverhuizers hopen, hun vaderland te verlaten, en hier wordt bevestigd hetgeen wij in den aanvang zeiden; dat hij alleen het oog heeft gehad op de min of meer gegoeden in den lande; trouwens hij spreekt niet over degenen, die uit armoede of broodsgebrek in vreemde oorden en beter vaderland gaan zoeken, deze kwestie schijnt S. in het midden gelaten te hebben.

Hij ziet dus onder de *landverhuizers*, welke hij hier bedoelt, dezulken die uit *staatkundige* of *godsdienstige* redenen hun vaderland verlaten, en tracht hun te doen zien, dat zoo zij al in hun vaderland niet genieten wat zij konden wenschen en regt hebben te verkrijgen, eene *landverhuizing* hun in die opzigten niet veel beters belooft. Daarenboven vindt S. den tijd tot die landverhuizing slecht gekozen: trouwens hij zegt:

«Ik kan mijne bewondering niet onderdrukken, dat men juist op het denkbeeld van *landverhuizing* is gekomen uithoofde van staatkundige beweegredenen, nu de strijd tusschen het *behoud* en den *vooruitgang* voor goed schijnt aangevangen te zijn en alles doet voorzien, dat de tijd niet ver meer af is, dat *vooruitgang* over *behoud* zal zegevieren. Het slagveld verlaten, wanneer men naar alle schijn, de zegepraal in handen heeft, is eene handeling, welke evenzeer tegen de rede als tegen het gezond verstand aandruischt.

«Deze opmerking geldt ook voor hen, die zich door godsdienstige beweegredenen laten vervoeren om hun Vaderland te verlaten; trouwens, wanneer de zaak des vooruitgangs zal gezegevierd hebben, zal een meer billijk genot der vrijheid van godsdienst, en onderwijs een der heilzame gevolgen dier zegepraal zijn.»

Wij durven de lezing van dit vlugschriftje gerustelijk aanbevelen; het zal welligt nog menigeen beter inlichten en terughouden van een besluit, hetwelk ook wij allernoodlottigst vinden. Papier, druk en omslag zijn voldoende (vooral het *vignet* vonden wij allereigenaardigst) en de prijs behoeft niemand af te schrikken.

## Advertentien.


Heden overleed na voorzien te zijn van de laatste H.H. Sacramenten onzer Moeder de Heilige Kerk de WelEerw. Heer WILHELMUS JOANNES HERMANUS VAN DINTER, R. K. Pastoor te *Naaldwijk*, in den gezegenden ouderdom van bijna 84 jaren en in het zesvigste jaar zijns Priesterschaps.

*Naaldwijk*, 24 *January* 1847.

JAC. WESTGEEST, R. K. Pastoor
Testamentair erfgenaam,
T. BRUINEN, Executeur,
C. G. VAN BRUSSEL, R. K. Kapellaan.

Vrienden en bekenden gelieve deze, als algemeene kennisgeving aan te nemen.

Voor eenen MANUFACTUUR-, GAREN- en BANDWINKEL in eene der Steden van Zuid-Holland wordt gevraagd als **WINKELDOCHTER**, een BURGER-MEISJE, niet beneden de 30 jaren, die in dergelijke betrekking is werkzaam geweest en bewijzen van bekwaamheid, braafheid en eerlijkheid kan produceren. Brieven *franco*, onder de letters A, bij den boekverkooper CORNELIS ARRENBERG, op de Hoordblaak te *Rotterdam*.

De COMMISSIE VAN VOEDING van het 1e Regiment Lanciers, zal op Maandag den 1 Februarij 1847, des middags ten *een* ure, ten bureele van den Kapitein-Kwartiermeester van genoemd Regiment, in de Orthenstraat, aan den minstinschrijvenden aanbesteden, de leverantie van **Aardappelen**, ten behoeve van de Menages, en zulks voor den tijd van *drie* maanden, aanvang nemende den 1 Februarij aanstaande.

De billetten van inschrijving moeten op gezegeld papier zijn, en voor of op gemelden dag en uur worden gestoken in eene gesloten bus, op het bureau van den Kapitein-Kwartiermeester voornoemd, alwaar tevens de voorwaarden ter lezing liggen.

's Bosch den 22 Januarij 1847.

Bij afwezigheid van den Kolonel, Kommandant van voornoemd Regiment,
De Luitenant Kolonel,
VAN UTENHOVEN.

C. VAN DEN B... Reiziger in K... O... te U... wordt nogmaals gewaarschuwd dat, indien hij zijne rekening, welke hem deze maand is toegezonden, ten bedrage van f 19,51, (behalve een kapitaal groot f 50, dat nog vooreerst kan blijven staan) aan de hem bekende schuldvorderster niet voldoet, hij breedvoerig zal worden geadverteerd.

N. N.

Een Commissionnair in SUIKERS, KOLONIALE en KRUIDENIERSWAREN te *Amsterdam*, zoekt in de steden *'s Hertogenbosch* en *Breda* een AGENT in voormeld vak ervaren. Allee eigenhandig onderteekende en *franco* brieven zullen in aanmerking komen. Adres onder letter E. D. bij den Boekh. *H. A. Zweers*, Kalverstraat tusschen de Osjessluis en Olieslagersteeg No. 168, te *Amsterdam*.

Worden bij deze opgeroepen de nog niet bekende doch vermoedelijke mede-erfgenamen van wijle Jufvrouw *MARIA ENGELS*, Weduwe van den Heer *G. H. J. LEENERS*, in leven laatstelijk te *Amsterdam*, ab intestato overleden, om zich, uiterlijk binnen drie maanden na heden, schriftelijk en vrachtvrij met de bewijzen hunner geregtigheid aantemelden bij den ondergeteekende, als bij dispositie der Arrondissements-Regtbank alhier voor gezegde gedachte erfgenamen benoemden bewindvoerder.

Naar mechtens der bekende erfgenamen, zouden gedachte vermoedelijke mede erfgenamen woonachtig zijn of geweest zijn te *Budel* in *Noorder-Braband* of in of bij *Xanten* in *Pruissen*.

*Amsterdam* 25 *November* 1846.

J. P. VAN ETTEN, Advocaat.


## Graanmarkt

van 's HERTOGENBOSCH,
Maandag en Dingsdag 25 en 26 Januarij.

ROGGE f 9,35 f 9,90 a f 10.15.
BOEKWEIT f 7.10 f 7.50 a f 7.65.
HAVER f 3.50 f 3.75 a 4.00.

EINDHOVEN, den 26 Januarij 1847.

De prijzen der Granen zijn heden alhier geweest:

| | | |
|---|---|---|
| Een Nederlandsch Mud | Rogge | f 10,04. |
| — — | Boekweit | — 7,00. |
| — — | Haver | — 3,50. |
| Pond | Roggebrood | — 0,12½. |
| — — | Boter | — 0,66. |

AMSTERDAM, 25 Januarij.

Tarwe en Rogge tot verhoogde prijzen met goeden handel; van Tarwe in entr. 126, 128 p. h. Pools. f 400 naar kwal.; 127 p. ditto f 400; 128 p. Petersb. f 388; 130 p. Rost. f 400; 130 p. Wismar f 404. In cons.: 126 p. h. Pools. f 400; 128 p. ditto f 416.

Van Rogge in entr.: 118 p. Petersb. f 304. In cons.: 118, 120 p. Prus. f 212, 220.

Garst iets lager: 108, 110 p. Beens. f 222, 228 in entr.

## Beurs van Amsterdam.

Maandag 25 Januarij ten 4 ure.

W. S. 2½ pCt. 57⅝; 58; 57⅞. Ditto 3 pCt. 70⅞. Ditto 3 pCt. resc. 70⅛, ⅜. Ditto Certific. 4 pCt. 90⅜, ⅜, ½. Handelm. 172, ½. Ardoins 85 p. st. 19½. Ditto 5/10 p. st. 19⅛, ⅜. Spanje. Binnenl. 3 pCt. 30, ½. Port. 3 pCt 37, ½. Ditto 4 pCt. 35⅜, 36⅛. Oude Russen 105½. Ditto 4 pCt. 87½, ⅝. Mexik. van 100 p. st. 21⅜.

OPGAVEN van de Hoogte der Rivieren de Maas te Grave en van de Dieze te 's Bosch, waargenomen des morgens ten 8 ure.

| Datums | Maas te Grave: boven AP. | | gewassen. | gevallen. | Dieze te 's Bosch: boven O. | | onder O. | | gewassen. | gevallen. |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Jan. | ell. | dm. | dm. | dm. | ellen | dm. | ellen | dm. | dm. | dm. |
| 25 | 7 | 26 | 1 | » | » | » | » | » | » | » |
| 27 | » | » | » | » | » | » | 0 | 22 | 45 | 1 |
| | » | » | » | » | » | » | 0 | » | » | » |
| | » | » | » | » | » | » | » | » | » | » |

De O. te 's Bosch is 4 el 11 duim boven AP.

Hoogte v. d. Rijn te Keulen, den 23 Jan. 5 voet 9 d.


Ter Drukkerij van D. A. A. DE ROOY te 's Bosch.